

KIRÁLY BALÁZS LÁSZLÓ

Bővebb gondolatok a határzáról

Migráció, tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet, határzár, határvadász. Minden történetet illik az elején kezdeni; de hol kezdődött? Önzés, de a személyes élményemet hívom segítségül. Szegeden, 2015. szeptember másodikán, egy forró őszi napon menetre készen vártam az autóbusz indulását. A szakaszom a rendkívüli helyzetre tekintettel Miskolcon kezdi meg tanulmányait. Parancs, értettem.

„A nap utolsó sugarai végigsimították a nagy Alföld déli felét. Akadály nélkül suhant végig az út melletti jegenyesoron és festett aranyba lovat, embert fogatot és az út porát, amit az felvert. Távolról földre szállt üstökösnek vélhette az, aki látta és rögtön imádkozásba kezdett volna, mivel az üstökösöket a baj előhírnökének tartották a magamfajta egyszerű emberek. De a jövőről én még mit sem tudtam akkor még.”¹

Valahogy így kezdődhetett.

Az államhatárok változásai, illetve az azokhoz köthető változások nagy hatással vannak az életünkre. Sokszor személyek, áruk, szolgáltatások lépik át az államhatárt, de néha ez nem is szükséges ahhoz, hogy a „jogi változások” elinduljanak.

A XIX. század elején született beregszászi bácsika hét országban „járt” a kilencvenes évek elejéig anélkül, hogy a szülővárosa határát átlépte volna. Hogyan is történhetett mindez?

A bácsika az Osztrák–Magyar Monarchiában született, majd az 1918 őszen kikiáltott Magyar Köztársaságba „került át”, azután az 1920-as trianoni békeszerződéssel Csehszlovákiába, ezt követően 1939-ben (Kárpátaljának a második bécsi döntést követő visszacsatolása után) a Magyar Királyságba „látogatott”. Innen a második világháború végén már a magyar–szovjet fegyverszüneti egyezmény, de véglegesen az 1947-es párizsi békeszerződés következtében ismét Csehszlovákiába, majd Kárpátaljának a Szovjetunióhoz csatolása után a Szovjetunióba „utazott”. „Önkéntes kalandozásainak” ezzel nem volt vége: 1991, a Szovjetunió felbomlása után Ukrajnába „került”.²

¹ Noel Miklós: Fehértollasok. Bába Kiadó, Szeged, 2007, 6. o.

² Ahány ország, annyi jogrendszer; ahány jogrendszer, annyiféle személyi jogállásra vonatkozó szabály. A sorozatos státúmváltások folytán a főhőstünk elvileg hétféleképpen lehetett nagykorú, cse-

2015-ben több mint egymillió ember érkezett Európába, legtöbbjük a házáját sújtó háborúk miatt volt kénytelen elhagyni az otthonát. A tömeges migráció felkavarta az Európai Unió politikáját, próbára tette a lakosság tűrőképességét. Az unióban 1 321 600 menedékkérelmet nyújtottak be 2015-ben.³

A jogellenes határátlépések száma 2015-ben drasztikusan megnövekedett hazánkban is. Az állam a határai hatékony védelmét csak egyre erősebb létesítmények, eszközök telepítésével tudja fenntartani. Az e létesítményekkel segített védelem kijátszása, a létesítmények megrongálása olyan fokban veszélyezteti a hatékony államhatár-védelmet, hogy annak megfelelő *sui generis* büntetőjogi szankcionálása is indokolt.⁴

Az Országgyűlés 2015. szeptember 4. napján elfogadta az egyes törvényeknek a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról szóló 2015. évi CXL. törvényt⁵, amely 2015. szeptember 15-én lépett hatályba.

A büntető törvénykönyv különös részét érintő változások

A büntető törvénykönyvnek a közigazgatás rendje elleni bűncselekményeket tartalmazó fejezete kiegészült három új tényállással: *1. a határzár tiltott átlépése; 2. a határzár megrongálása; 3. a határzárval kapcsolatos építési munka akadályozása.*

A határzár fogalma rendészeti és büntetőjogi értelemben

Az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény (a továbbiakban: Hatv.) 12. § (1) bekezdése szerint: „*Rendkívül indokolt esetben a határrendészetért*

lekvőképes. Ez utóbbi, amely például végrendelkezési képesség esetében is döntő: ha a Magyar Királyság jogrendszere szerint végrendelkezett és ezt például a cseh-szlávok jog szerint nem tehetné volna meg, értelemszerűen felvetődik a kérdés, a végrendelet érvényes-e az utóbb a Cseh-szláv Köztársaságban. Elvileg a hét jogrendszer bármelyike igényt tarthat arra, hogy a személlyel kapcsolatos jogviszonyokat meghatározza, elvileg bármelyik felléphet azzal az igénnyel, hogy alkalmazza. Burián László – Kecskés László – Vörös Imre: Európai és magyar nemzetközi kollíziós magánjog. KRIM Bt., Budapest, 2005, 141. o.

3 Robert Kunzig: Jönnek. Mennek? National Geographic, 2016/10., 35–61. o.

4 T/5983. számú törvényjavaslat az egyes törvényeknek a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról, 24. o. <http://www.parlament.hu/irom40/05983/05983.pdf>

5 Egyes törvényeknek a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról.

felelős miniszter a közbiztonság védelme érdekében rendeletével – legfeljebb harminc napra, az Alaptörvény XXVII. cikk (1) bekezdésében meghatározott alapvető jog korlátozásaként – részleges határázart rendelhet el, amellyel az államhatár átlépését meghatározott személyek, járművek és szállítmányok körére kiterjedően megtilthatja.”

Ha ezt összevetjük a 11. § rendelkezéseivel („Az államhatárt nemzetközi szerződésben és törvényben meghatározott feltételekkel – ha nemzetközi szerződés vagy az Európai Unió közvetlenül alkalmazandó jogi aktusa kivételt nem tesz – a forgalom számára megnyitott, a forgalom jellegének megfelelő közúti, vasúti, vízi vagy légi határátkelőhelyen vagy a határátlépési ponton, ellenőrzés mellett szabad átlépni”), akkor láthatjuk, hogy a határázart a határátkelőhelyre, határellenőrzési pontra vonatkozik.

Rendészeti értelemben a határázart nem egy eszköz, hanem egy tiltó intézkedés (a határrendészetért felelős miniszter rendelete).

A 2015-ös évben elsőként az 50/2015. BM rendelet rendelkezett a részleges határázart elrendeléséről a Rösztke–Horgos közúti határátkelőhelyen. A részleges határázart időtartama harminc nap volt.

Ez után következett az 55/2015. BM rendelet a részleges határázart elrendeléséről, ez részleges határázart rendelt el a magyar–horvát határon harminc napra.

A rendelet értelmében „a közbiztonság védelme érdekében a Magyarország és Horvát Köztársaság közötti határszakaszon – valamennyi személy, jármű és szállítmány számára – Magyarország államhatára nem léphető át az alábbi vasúti határátkelőhelyeken: a Murakeresztúr–Kotoriba (Kotor); a Gyékényes–Koprivnica (Kapronca); a Magyarbóly–Beli Manastir (Pélmonostor)”.

Büntetőjogi értelemben határázart az államhatár rendje védelmét ellátó létesítményt értjük.⁶

Határázart tiltott átlépése

„Btk. 352/A. § (1) Aki Magyarországnak az államhatár rendje védelmét biztosító létesítmény által védett területére a létesítményen keresztül jogosulatlanul belép, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

⁶ A rendkívüli bevándorlási nyomás kezelése érdekében szükséges egyes intézkedésekről szóló 1401/2015. (VI. 17.) kormányhatározat – a zöldhatár átjárhatóságának megszüntetése érdekében – a magyar–szerb határszakaszon körülbelül 175 km hosszúságban elrendelte egy négy méter magasságú, határőrizeti célú ideiglenes kerítés létesítésének előkészítését.

(2) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt

- a) fegyveresen,
- b) felfegyverkezve,
- c) tömegzavargás résztvevőjeként követik el.

(3) Aki az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt fegyveresen vagy felfegyverkezve tömegzavargás résztvevőjeként követi el, két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a (2) vagy (3) bekezdésben meghatározott bűncselekmény halált okoz.”

A bűncselekmény jogi tárgya

Az államhatár rendjének védelme. A definíciót egyetlen hatályos jogszabály sem határozza meg. A hatályon kívül helyezett, a határőrizetről és a határőrségről szóló 1997. évi XXII. törvény (Hőrtv.) szerint: „*a Határőrségnek a zavartalan határmenti viszonyok megőrzésére irányuló szolgálati tevékenysége, amelyet az államhatár őrzésével, a határforgalom ellenőrzésével, a határrend fenntartásával és a jogszabályokban meghatározott egyéb feladatok végrehajtásával valósít meg*”.

A Hatv. szerint az államhatár a föld felszínén függőlegesen áthaladó képzetbeli síkok összessége.

Az államhatár védelme kiemelt feladat.

Az alaptörvény 46. cikke szerint „*A rendőrség alapvető feladata a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme*”.

A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) több helyen taglálja az államhatárral összefüggő feladatokat.

A rendőrség

- rendkívüli állapot idején és váratlan támadás esetén közreműködik az államhatárt fegyveresen vagy felfegyverkezve átlépő személyek kiszorításában, valamint elfogásában és lefegyverzésében;
- őrzi az államhatárt, megelőzi, felderíti, megszakítja az államhatár jogellenes átlépését;

- ellenőrzi az államhatáron áthaladó személy- és járműforgalmat, a szállítmányokat – ide nem értve a Közösségi Vámkódex létrehozásáról szóló 2913/92/EGK rendeletben meghatározott vámellenőrzést –, valamint végzi a határátléptetést, továbbá biztosítja a határátkelőhelyek rendjét;
- megteszi az államhatár rendjét közvetlenül veszélyeztető konfliktushelyzet és a tömeges méretű migráció kezeléséhez szükséges intézkedéseket, továbbá elhárítja az államhatár rendje ellen irányuló erőszakos cselekményeket;
- a rendőrség határrendészeti, bűnüldözési és bűnmegelőzési célból a nemzetbiztonsági szolgálatokkal együttműködve külföldön felderítő tevékenységet végezhet, amelynek során információkat gyűjt az államhatár rendjét veszélyeztető cselekmények, valamint a terrorizmussal összefüggő cselekmények felderítése és a tömeges méretű migráció kezeléséhez szükséges intézkedések végrehajtása érdekében.

A rendőr

- jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak;
- az államhatár védelme érdekében megteszi a veszélyhelyzet elhárításához, megszüntetéséhez haladéktalanul szükséges, a feladatkörébe tartozó intézkedéseket; területet lezárhat, és megakadályozhatja, hogy oda bárki belépjen, vagy onnan távozzék, illetve az ott-tartózkodókat távozásra kötelezheti.

A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. BM rendelet (a továbbiakban: BM-rendelet) az államhatár rendjének fenntartása kapcsán a következőképpen rendelkezik:

„66. § (1) *A rendőr az államhatár rendjének fenntartását a határőrizeti tevékenységével biztosítja.*

(2) *A rendőr az államhatár rendjének fenntartása során*

a) az államhatár felmérésével, megjelölésével, a határjelek ellenőrzésével, karbantartásával, felújításával kapcsolatos munkák elvégzését felügyeli, a végrehajtást ellenőrzi, a határnyiladék tisztán tartását és a határjelek láthatóságát biztosítja,

b) a határút, a határvíz, a határvonalat keresztező közút, vasút és híd használatára vonatkozó szabályok betartását ellenőrzi,

c) végzi a határterületen végzendő munkák hatósági engedélyezését, ellenőrzi az engedélyben meghatározott feltételek betartását,

d) ellenőrzi a jogszabályban vagy nemzetközi szerződésben meghatározott magatartási szabályok betartását,

e) kivizsgálja a határrend sértéseket, valamint a nemzetközi szerződés szerint határrendi esetnek minősülő eseményeket, ellátja az ilyen esetek rendezésével kapcsolatos feladatokat,

f) betartja és betartatja a jogszabályban vagy nemzetközi szerződésben meghatározott környezetvédelmi követelményeket, valamint

g) nemzetközi szerződés alapján biztosítja a személyek és dolgok átadás-átvételét.

(3) Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv a határterületen a határőrizet, valamint az államhatár rendjének fenntartása érdekében mozgást érzékelő és gátló, a terep megfigyelését segítő, valamint más határőrizeti berendezést, műszaki-technikai eszközt használhat.”

A rendőrség feladatai az államhatár rendje ellen irányuló erőszakos cselekmények és tömeges méretű migráció esetén

A BM-rendelet 59. § rendelkezései szerint

- az államhatár közelében kialakuló olyan fegyveres cselekmény esetén, amely közvetlenül veszélyezteti az államhatár rendjét, az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervnek a határőrizettel kapcsolatos feladatai megelőzik a határforgalom ellenőrzésével, valamint az államhatár rendjének fenntartásával kapcsolatos szolgálati tevékenységét;
- az államhatár rendje ellen irányuló erőszakos cselekmény esetén intézkedni kell az érintett terület lezárására;
- tömeges méretű migráció esetére intézkedési tervet kell készíteni.

Tényállási elemek

Az államhatár rendje védelmét biztosító létesítmény⁷ – a létesítmény nem azonos az építménnyel, annál tágabb fogalmat takar. Ezen nem a természetes képződményeket értjük (például hasadék, folyómeder, mocsár stb.), hanem

⁷ Belovics Ervin – Molnár Gábor Miklós – Sinku Pál: Büntetőjog II. Különös Rész. HVG-ORAC, Budapest, 2015, 614–615. o.

csak a mesterséges, kifejezetten a határvédelem céljából épített, vagy telepített fix, illetve mobil létesítményeket. Ez lehet kerítés, kordon, mobil konténer, telepített drótakadály, fix vagy mobil ellenőrző-áteresztő pont.

Annak eldöntéséhez, hogy az adott fogalom alá tartozik-e a kérdéses létesítmény, a telepítés célját kell vizsgálni.

Az államhatár rendjének védelme érdekében épített létesítmények az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXXVIII. törvény szerinti nemzetbiztonsági célú, illetve rendeltetésű sajátos építményfajtanak minősülnek [2007. évi LXXXIX. tv. 5/B § (2) bek.].

Az államhatár rendje védelmét biztosító létesítmény által védett terület – az a terület, amelynek védelmét az említett létesítmény biztosítja.

Elkövetési magatartás

Jogosulatlan belépés Magyarországnak az államhatár rendje védelmét biztosító létesítmény által védett területére a létesítményen keresztül.

A Hatv. 11. § értelmében:

„Az államhatárt nemzetközi szerződésben és törvényben meghatározott feltételekkel – ha nemzetközi szerződés vagy az Európai Unió közvetlenül alkalmazandó jogi aktusa kivételt nem tesz – a forgalom számára megnyitott, a forgalom jellegének megfelelő közúti, vasúti, vízi vagy légi határátkelőhelyen vagy a határátlépési ponton, ellenőrzés mellett szabad átlépni.”

Ami nem felel meg az előbbieknak, az jogszerűtlen.

Nem tényállásszerű, ha az elkövető olyan helyen lép be az országba, ahol a határzár megszakad (például a határzárát átszelő vasúti síneken, tavon, folyón stb.). Tényállásszerű azonban a cselekmény, ha más vagy mások által megrongált határzáron keresztül történik a belépés.

A cselekmény befejezetté válik, ha az elkövető a határzár által védett területre ér. *Nézzük, mi történik akkor, ha a határzár több rétegből áll*, amilyen a gyorslevezetési drótakadály vagy az ideiglenes biztonsági határzár! Ilyenkor az elkövetőnek több akadályt kell leküzdenie ahhoz, hogy védett területre érjen. Ebben az esetben az első „akadályon” való túljutással már befejezetté válik a bűncselekmény. Viszont az első „akadály” leküzdésének (például átmászás megkezdése, a létra nekitámasztása) megkezdésével csak a bűncselekmény *kísérlete valósul meg*.

Nem valósul meg a bűncselekmény, ha az illető áttéved az államhatáron. Áttévedésen az államhatár *nem szándékos* átlépését értjük (például a tájékozódás, a helyismeret hiánya, az időjárási viszonyok miatt).

A jogosulatlan *belépés tehát*

- Magyarország területére;
- a határáron keresztül;
- a határzár által védett területre;
- szándékosan történik.

Tekintettel az előbbiekre, a bűncselekmény nyomozása során különös figyelmet kell fordítani az egyes tényállási elemek megvalósulásának körülményeire. Vizsgálni kell a következőket:

- *a belépés az államhatár rendjének védelmét biztosító létesítményen keresztül mikor, hogyan, és milyen módszerrel történt;*
- *a belépés során történt-e (és milyen) személyi és tárgyi segítség;*
- *a belépés jogszerűtlenségét;*
- *a belépés Magyarország területére történt-e.*

A bűncselekmény alanya bárki lehet. Minősített esetek: *fegyveresen; felfegyverkezve; tömegzavargás résztvevőjeként.*

A fegyveresen és felfegyverkezve történő elkövetés értelmezésére a Btk. 459. § (1) bekezdés 5. és 6. pontjai irányadók.

Fegyveresen követi el a bűncselekményt, aki

- a) lőfegyvert,
- b) robbanóanyagot,
- c) robbantószeret,
- d) robbanóanyag vagy robbantószer felhasználására szolgáló készüléket tart magánál, vagy a bűncselekményt az a)–d) pontban meghatározottak utánzatával fenyegetve követi el.

Felfegyverkezve követi el a bűncselekményt, aki az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében az élet kioltására alkalmas eszközt tart magánál.

A tömegzavargás értelmezése

A tömegzavargást a lázadás bűncselekmény törvényi tényállása már tartalmazza a „*tömegzavargásban vesz részt*” kifejezéssel. A törvény a tömegzavargás definícióját nem adja meg, ezért azt a joggyakorlat alakítja ki.

Elsőként a tömeg fogalmának a tisztázása szükséges. *Az Rtv. 7. § (1) bek. e) pontja értelmében a tömeg tíz főt meghaladó csoportosulás.*

A jogirodalom azonban ennél nagyobb létszámot, legalább tizenöt-húsz főt tekint tömegnek.

Másik álláspont szerint tömegnek tekintjük az emberek viszonylag nagyobb létszámú csoportját, ahol a résztvevők száma egyszerű ránézéssel nem állapítható meg.⁸

A joggyakorlat a legalább húsz főt meghaladó csoportosulást tekinti tömegnek. *Tömegzavargáson* az ekkora vagy nagyobb létszámú csoport nyílt rendbontó fellépését értjük.⁹

A tömegzavargás résztvevőjeként történő elkövetési magatartásnál teljesen mellékes a tömegzavargás szervezése, illetve vezetése, ezt a jogalkotó nem értékeli a minősített eseteknél.

A (3) bekezdésben írt minősített esetenél *többszörösen minősülő esetről van szó*. Ebben az esetben az elkövető fegyveresen, illetve felfegyverkezve, egyben *tömegzavargás résztvevőjeként* valósítja meg e minősített esetet.

A (4) bekezdésben foglalt minősített eset megállapításához *a halál mint eredmény bekövetkezése szükséges*, de csak *a minősített esetekkel összefüggésben okozott halál* minősül jelen bekezdés szerint.

A Csongrád Megyei Főügyészség sajtóközleménye szerint *„Szegedi Járási és Nyomozó Ügyészség vádat emelt azzal a 10 migránssal szemben, akik 2015. szeptember 16. napján követtek el bűncselekményt a Röszke-Horgos határátkelőhelyen. A vádirat szerint 2015. szeptember 16. napján a délelőtti óráktól kezdődően a Röszke-Horgos határátkelőhelyen a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet kihirdetését követően több száz migráns gyülekezett a határ szerb oldalán annak érdekében, hogy Magyarország területére belépjenek. A kezdetben békés tömeg idővel agresszívvá vált, a kerítést feszegetve próbálta azt kidönteni, illetőleg a tömegben részt vevő több személykövekkel dobálta a magyar oldalon felsorakozott rendőröket. A vádlottak egyike egy megafonnal a kezében különböző nyelveken a tömeget cselekvésre irányító beszédeket tartott és megpróbálta irányítani a magyar rendőrökkel szemben fenyegetően fellépő tömeget. A tömegzavargás résztvevői kidöntötték az államhatár rendjének védelmét biztosító GYODA kerítéssel borított kaput, amelyen keresztül többek között a vádemeléssel érintett 10 személy 17 óra 20 perckor Magyarországnak az államhatár rendje védelmét biztosító létesítmény által védett területére – mint a tömegzavargás résztvevője – jogosulat-*

⁸ Karsai Krisztina (szerk.): Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz. Complex Kiadó, Budapest, 2013, 535. o.

⁹ Erdőssy Emil – Földvári József – Tóth Mihály: Magyar büntetőjog, különös rész. Osiris Kiadó, Budapest, 2007, 34. o.

lanul belépett. Ezt követően a tömegből őket a rendőrök kiemelték, majd őrizetbe vették. A vádlottak közül a vádemeléskor heten előzetes letartóztatásban, míg hárman házi őrizetben voltak. A Szegedi Járási és Nyomozó Ügyészség a vádlottakat tömegzavargás résztvevőjeként elkövetett határzár tiltott átlépésének büntetével vádolja. A vádlottak közül 9 személy szír, míg 1 személy iraki állampolgár. A vádlottak bűnösségének kérdésében a Szegedi Járásbíróság fog dönteni.”¹⁰

Halmazati, elhatárolási kérdések

Ha a bűncselekmény *szándékos emberölést is megvalósít*, akkor *nem a Btk. 352/A § (4) bekezdés szerinti* minősített esetet állapítjuk meg. *Ebben az esetben a Btk. 160. § és a Btk. 352/A vagy 352/B §-a alkot valódi halmazatot.*

Elhatárolása a tiltott határátlépés szabálysértéstől

„158. § *Tiltott határátlépés, úti okmánnal kapcsolatos szabálysértés*¹¹
204. § (1) *Aki Magyarország államhatárát engedély nélkül vagy meg nem engedett módon lépi át, vagy ezt megkísérli, szabálysértést követ el.*

(2) *Aki az útiokmánnal kapcsolatos jogszabályi rendelkezéseket megszegi, szabálysértést követ el.*

(3) *Az (1) és (2) bekezdésben meghatározott szabálysértés miatt az eljárás a rendőrség hatáskörébe tartozik.*”

Ha a Magyarország területére történő belépés (államhatár jogellenes átlépése) másik ország területéről történik, és ezt a területet a határzár védi, akkor a határzár tiltott átlépése bűncselekmény valósul meg. A tiltott határátlépés szabálysértése pedig ott követhető el,

- ahol Magyarország államhatárát nem védi határzár;
- Magyarország területét határzár védi, de nem jogosulatlan belépés, hanem jogosulatlan „kilépés” történik. Ha a határzár Magyarországra területéről lépünk át Szerbia irányába, akkor az átlépés után közvetlenül még mindig Magyarország területén tartózkodunk. Az államhatár a határkőig (amely a határzárától még több méterre található Szerbia irányába) terjed, így *ez már nem számít a létesítmény által védett területnek*. A jogalkotó szándéka az volt (lásd a tanulmány elején), hogy olyan tényállást alkosson, *amely a Ma-*

¹⁰ ugyeszseg.hu/wp-content/uploads/sajto1/2016/01/2015.01.05-csongrad.pdf

¹¹ A tényállást a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (Szabstv.) tartalmazza.

gyarország területére irányuló migrációt szabályozott keretek közé szorítja. Tekintettel erre, az említett cselekmény nem veszélyes oly mértékben a társadalomra, hogy bűncselekményt valósítson meg, így szabálysértés lesz. Ha az elkövető nem jut át a határázaron, akkor is megvalósul a szabálysértés, tekintettel a tényállásban szereplő „megkísérli” fordulatra.

Elhatárolása a határrendészeti szabálysértéstől

„205. § (1) Aki

a) a határterületen fekvő ingatlan használatára vonatkozó jogszabály alapján elrendelt korlátozó vagy egyéb intézkedésnek nem tesz eleget,

b) az államhatár rendjével és őrzésével vagy a határforgalom ellenőrzésével összefüggő tiltó vagy korlátozó rendelkezést megszegi, szabálysértést követ el.

(2) Az (1) bekezdés a) és b) pontjában meghatározott szabálysértés miatt az eljárás a rendőrség hatáskörébe tartozik.”

A szabálysértés a rendőrség hatáskörébe tartozik, jogi tárgy a államhatár rendje. Az (1) bek. b) pont első fordulata szerint minősül az államhatár rendjével és őrzésével kapcsolatos tiltó vagy korlátozó rendelkezés megszegése. A határrend hatályos jogszabályban nem definiált fogalom. A hatályon kívül helyezett Hórtv. definiálta a határrend fogalmát. *A határrend: rendezett határ menti viszony, amelynek fenntartása – nemzetközi szerződés vagy jogszabály alapján – a szomszédos államokat egymással szemben megillető jogok és kötelezettségek kölcsönös tiszteletben tartásán alapszik.*

A határrend¹² más megfogalmazás szerint jelenti:

- a határterületen az államhatár sértetlenségének, valamint az ott tartózkodó személyek élet- és vagyónbiztonságának fenntartását;
- az ezt célzó nemzetközi megállapodások és jogszabályok betartását;
- a határátkelőhelyekre vonatkozó közlekedési és biztonsági rendszabályokat.

Elköveti a szabálysértést, aki megsérti a részleges határázarat. A határrendészetért felelős miniszter a Hatv. 12. § (1) bekezdése alapján részleges határázarat rendelhet el, amellyel az államhatár átlépését meghatározott személyek, járművek és szállítmányok körére kiterjedően megtilthatja.

¹² Cserép Attila – Fábán Adrián – Rózsás Eszter: Kommentár a szabálysértési törvényhez. Complex Kiadó, Budapest, 2013, 365. o.

Határzár megrongálása

„Btk. 352/B. § (1) Aki az államhatár rendjének védelmét biztosító létesítményt, illetve eszközt megsemmisíti vagy megrongálja, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt

- a) fegyveresen,
- b) felfegyverkezve,
- c) tömegzavargás résztvevőjeként követik el.

(3) Aki az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt fegyveresen vagy felfegyverkezve tömegzavargás résztvevőjeként követi el, öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) A büntetés tíz évtől húsz évig terjedő szabadságvesztés, ha a (2) vagy (3) bekezdésben meghatározott bűncselekmény halált okoz.”
A bűncselekmény jogi tárgya az államhatár rendjének védelme.

Tényállási elemek

A tényállás a létesítmény mellett az eszközt is tartalmazza (például elektromos érzékelők, jelzőtábla, figyelmeztető és forgalomterelő funkcióval ellátott fényhíd, terelő fényhíd). Bármely olyan dolog megrongálását, megsemmisítését értjük ezen, amely rendeltetésénél fogva az államhatár rendjének védelmét biztosítja.¹³

Elkövetési magatartás: megsemmisítés, megrongálás.

Megsemmisítés az eszköz állagának fizikai megszüntetését jelenti, amelynek következtében az eredeti állapotába már nem állítható vissza.

Megrongáláson az eszköz állagának olyan mértékű károsítását értjük, amelynek nyomán annak értéke csökken.

Nem feltétel az eszköz használhatatlanná válása. A megrongálás akkor is megállapítható, ha a cselekmény következtében az eszköz a rendeltetészerű használatra alkalmatlanná válik, de lehetséges az eredeti állapot visszaállítása.

A bűncselekmény nyomozásakor különös figyelemmel kell lenni az egyes tényállási elemek megvalósulásának körülményeire. Szükséges vizsgálni

¹³ Belovics Ervin – Molnár Gábor Miklós – Sinku Pál: i. m. 616. o.

- az államhatár rendje védelmét biztosító létesítmény megrongálása, megsemmisítése mikor, hogyan, milyen eszközzel történt (*a kárérték megállapítása szükségtelen, mert nem befolyásolja a bűncselekmény minőségét*);
- az alapeseten túl a minősítő körülményeket is.

A bűncselekmény alanya bárki lehet.

A minősített esetek vonatkozásában az előző tényállásnál kifejtettek irányadók.

Halmazati és elhatárolási kérdések

A határzár megrongálása szubszidiárius tényállás, csak akkor állapítható meg, ha *súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg*.

- A határzár tiltott átlépésénél nem tényállási elem az államhatár rendjét biztosító létesítmény megrongálása (a létesítmény alatt, illetve azon átmászva is be lehet jutni a védett területre), csak a rajta keresztül történő jogosulatlan belépés.
- A határzár megrongálásánál nem tényállási elem a belépés, csupán a megrongálás vagy megsemmisítés.

A szubszidiaritás az *alaki halmazat esetére* vonatkozó magyarázó elv.

Ha az elkövető megrongálja a határzárát, majd ezen keresztül belép az ország területére, akkor a határzár megrongálása és a határzár tiltott átlépése egymással *látszólagos anyagi halmazatot alkot*. Jelen esetben *két magatartást* tanúsít az elkövető:

- a határzár megrongálása;
- belépés a határzáron keresztül Magyarország területére.

A két cselekmény összevetéséből láthatjuk: az elkövető azért rongálja meg a határzárát, hogy ezen keresztül lépjen be az országba. Ebben az esetben a határzár tiltott átlépése büntetlen utócselekmény marad, mert az elkövető *ez esetben nem növeli, hanem csak fenntartja a határzár megrongálásával okozott sérelmet*¹⁴.

A határzár megrongálása *nem állhat alaki halmazatban a rongálással*.

¹⁴ Balogh Ágnes – Tóth Mihály: A büntetőjog általános része. Osiris Kiadó, Budapest, 2010, 236. o.

A határár megrogálása és az embercsempészés minősített esete [Btk. 353. § (2) bekezdés c) pont] nem alkothat alaki halmazatot, mert ez esetben a határár megrogálásával elkövetett *embercsempészés büntetési tétele súlyosabb, így ezt kell megállapítani*. Ha az embercsempész megrogálja a határárat, nem létesül halmazat.

A határárral kapcsolatos építési munka akadályozása

„Btk. 352/C. § 120. Aki az államhatár rendjének védelmét biztosító létesítmény építésével vagy karbantartásával kapcsolatos munkavégzést akadályozza, ha más bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A bűncselekmény jogi tárgya elsődlegesen az államhatár rendjének védelme, másodlagosan pedig az államhatár rendjének védelmét biztosító létesítmény építésének, működésének zavartalan biztosítása.

Elkövetési magatartás: az államhatár rendjének védelmét biztosító létesítmény építésével vagy karbantartásával kapcsolatos munkavégzés akadályozása. Az akadályozás nem azonos a megakadályozással.

Az akadályozás időleges tevékenység, míg a megakadályozás huzamosabb (adott esetben végleges) tevékenységet jelent. Az akadályozással az építési vagy karbantartási munkálatokat késlelteti az elkövető, a megakadályozással pedig hosszabb időre lehetetlenné teszi (vagy végleg ellehetetleníti) ezeket.

A magatartásnak akadályoznia kell az államhatár rendjének védelmét biztosító létesítmény építésével vagy karbantartásával kapcsolatos munkavégzést. Ebből az következik, hogy *nem csak az építés vagy karbantartás helyszínén kifejtett tevékenység valósíthatja meg a bűncselekményt.*

A bűncselekmény alanya bárki lehet.

A bűncselekmény megállapításának csak akkor van helye, *ha más bűncselekmény nem valósul meg* (alternativitás elve).

Ha az elkövető például üzemanyagot, építőanyagot lop, vagy munkagépet, építőanyagot rongál meg, akkor csak a lopás, illetve a rongálás állapítható meg a terhére. Ha az építési területen (vagy *azon kívül*) akadályt emel, vagy a felszólítás ellenére nem hagyja el az adott területet, akkor megvalósul a határárral kapcsolatos építési munka akadályozása.

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényt érintő módosítások

A Be. módosításának¹⁵ célja az volt, hogy a határozással kapcsolatos bűncselekmények miatt induló büntetőeljárások minél hamarabb érdemi döntéssel fejeződjenek be.

A Be. kiegészült egy új fejezettel, amelynek rendelkezései a határozással kapcsolatos bűncselekmények miatt induló eljárás szabályait rögzítik a már meglévő két eljárási formája [bírószék elé állítás (Be. XXIV. fejezet), illetve lemondás a tárgyalásról (Be. XXVI. fejezet) rendelkezései] alapulvételével. Ezen kívül tartalmazzák az illetékességre, az ügyek elkülönítésére, illetve az előzetes letartóztatás végrehajtására vonatkozó rendelkezéseket is.

A járásbírószék illetékessége

A határozással kapcsolatos bűncselekmények esetén

- a járásbírószék hatáskörébe tartozó ügyben a Szegedi Járásbírószék, a törvényszék hatáskörébe tartozó ügyben a Szegedi Törvényszék;
- a Barcsi Járásbírószék illetékességi területéhez tartozó települések területén és Baranya megye területén a Pécsi Járásbírószék, a törvényszék hatáskörébe tartozó ügyben a Pécsi Törvényszék;
- a Zala, Somogy megye – a Barcsi Járásbírószék illetékességi területéhez tartozó települések területének kivételével – területén a Zalaegerszegi Járásbírószék, a törvényszék hatáskörébe tartozó ügyben a Zalaegerszegi Törvényszék jár el.

Speciális határidők

A határozással kapcsolatos bűncselekményekkel összefüggő eljárásokat a Be. általános szabályaihoz képest rövidebb idő alatt kell lefolytatni. A XXVI/A fejezet e rövidebb határidejű elbíráláson belül is speciális sürgősségi szabályt ír elő a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet¹⁶ idején. Ebben a speciális időszakban a büntetőeljárást minden más ügyet megelőzően kell lefolytatni (Be. 542/E §).

¹⁵ Az egyes törvényeknek a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról szóló T/5983. számú törvényjavaslat, 30–32. o. <http://www.parlament.hu/irom40/05983/05983.pdf>.

¹⁶ A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet fogalmát a menedéjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény 80/A § (1) bekezdése tartalmazza.

A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet a Be. 542/H §-ban is kiemelt szerepet kap:

- A kiskorúak érdekeinek fokozott figyelembevételével, kényszerintézkedés-ként elsősorban házi őrizet kell elrendelni. A kényszerintézkedés végrehajtását a menedékjogról és a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény hatálya alá tartozó személyek elhelyezésére, ellátására és fogva tartására szolgáló létesítményben kell végrehajtani.
- Az előzetes letartóztatás végrehajtása rendőrségi fogdában vagy a menedékjogról és a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény hatálya alá tartozó személyek elhelyezésére, ellátására és fogva tartására szolgáló létesítményben is lehetséges.

Az ügyek elkülönítése

Az 542/G § szerint a határozással kapcsolatos bűncselekmények miatti eljárásoknál fő szabály az ügyek elkülönítése. Ettől csak két esetben lehet eltérni:

- ha ez a tényállás szoros összefüggésére tekintettel nem lehetséges; vagy
- ha az együttes elbírálás a büntetőeljárás befejezését nem hátráltatja.

Speciális megszüntető ok

Az 542/I § szerint a határozással kapcsolatos büntetőügyben az eljárást meg kell szüntetni, ha a Magyarországon bejelentett lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel nem rendelkező terhelt ismeretlen helyen tartózkodik.

Nem alkalmazható jelen rendelkezés akkor, ha a bűncselekmény halált okoz, illetve a másodfokú bírósági eljárás során.

A speciális megszüntető okot az indokolja, hogy az ismeretlen helyre távozó terhelt esetén ne kerüljön sor felesleges eljárási cselekményekre.

A határozással kapcsolatos bűncselekmények miatt induló eljárásokban a fiatalkorúakra vonatkozó szabályok nem alkalmazhatók.

A bíróság elé állítás

Az 542/N § értelmében az általános szabálytól [Be. 517. § (1) bekezdés a) pont] eltérően is lehetőség van bíróság elé állításra, ha a bűncselekményre a törvény nyolcévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetést rendel. Továbbra is feltétel, hogy az ügy megítélése egyszerű legyen, a bizonyítékok rendelkezésre álljanak, és a terhelt beismerje a bűncselekmény elkövetését.

A bíróság elé állítás határideje a terhelt a gyanúsítottként történő kihallgatásától tizenöt, tettenérés esetén pedig nyolc nap.

Tárgyalásról lemondás

Az eljárások gyorsításának elősegítése érdekében a tárgyalásról lemondás általános szabályai is változtak.

Az eljárást a terhelt gyanúsítottként történő kihallgatásától számított tizenöt napon belül kell lefolytatni (Be. 542/O §).

Az általános szabálytól eltérően (amely szerint csak a terhelt kezdeményezheti a tárgyalásról lemondás alapján folytatott eljárást) a védő is kezdeményezheti a tárgyalásról lemondás alapján folytatott eljárást (542/P §).

A tárgyalásról lemondás alapján folytatott eljárás kezdeményezése esetén a terhelt gyanúsítottként történő kihallgatását az ügyész végzi (542/Q §).

Az 542/R § (1) bekezdése meghatározza, hogy a gyanúsítottként történő kihallgatásról készült jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell

- a tárgyalásról lemondásra irányuló nyilatkozatot;
- a terheltnek a bűnösségére is kiterjedő beismerő vallomását;
- a terhelt által beismerett bűncselekmény leírását;
- a terhelt által beismerett bűncselekmény Btk. szerinti minősítését;
- a terheltnek, az ügyésznek és a védőnek a büntetés, illetve intézkedés nemére, mértékére, tartamára vonatkozó egyetértő nyilatkozatát; és
- a terheltnek az eljárás következményeiről történő tájékoztatását, és a terhelt erre adott nyilatkozatát.

A gyanúsítottként történő kihallgatásról készülő jegyzőkönyvnek a határozárral kapcsolatos bűncselekmények tárgyalásról lemondással történő elbírálása esetén kiemelt jelentősége van, ugyanis ezzel helyettesíthető az ügyész és a terhelt közötti formális megállapodás.

Az 542/T § (1) bekezdése az eljárás gyorsítását szolgálja. A bíróságnak – az általános szabály szerinti hatvannapos határidő helyett – nyomban nyilvános ülésre kell kitűznie az ügyet, ha a rendelkezésben megjelölt feltétel fennáll. A nyilvános ülésen a terhelt, az ügyész és a védő részvétele kötelező.

A büntető- és az idegenrendészeti eljárás viszonya

Bár nemzetközi magánjogi vonatkozású, de a két eljárás viszonyára találó *Leo Raape*¹⁷ megállapítása: „*Nichts ist es schwerer, als Richter in zwei Welten zu sein*”, vagyis *nincs nehezebb, mint egyszerre két világban bírónak lenni*.¹⁸

A határzár tiltott átlépését állampolgárságra tekintet nélkül bárki elkövetheti, azonban az eddig lefolytatott büntetőeljárásokban a terheltek kivétel nélkül harmadik országbeli állampolgárok voltak. A nemzetközi magánjogi tényálláshoz hasonlóan ebben a tényállásban is van tehát „egy lényeges külföldi elem”.

A bűncselekmény elkövetőjével szemben büntetőeljárási kényszerintézkedést kell alkalmazni, ha ennek feltételei megállapíthatók. *Az idegenrendészeti őrizet nem versenghet a büntügyi őrizettel*. Mindenképpen szükséges a Magyarország területére érkező, jogellenesen tartózkodó külföldiekkel szembeni büntető- és idegenrendészeti eljárások összehangolása.

A határzár tiltott átlépésén tetten ért személyekkel szembeni eljárás

Az elfogás után a rendőrkapitányság büntügyi szolgálata indítja meg a büntetőeljárást. Ha a büntetőeljárás során a nyomozó hatóság úgy dönt, hogy nem kerül sor az őrizetbe vétel elrendelésére, akkor az idegenrendészeti eljárás lefolytatása érdekében az ügyet át kell adnia a határrendészeti kirendeltségnek. *Az idegenrendészeti eljárásban a határrendészeti kirendeltség hatósági osztálya együttműködik a főkapitányság idegenrendészeti osztályával*.

Az idegenrendészeti eljárás felfüggesztésének esetei:

- Az idegenrendészeti osztálynak az eljárást fel kell függesztenie a büntetőeljárásban hozott döntésig, tekintettel arra, hogy az ügy érdemi eldöntése olyan kérdés előzetes elbírálásától függ, amelyben az eljárás más szerv hatáskörébe tartozik.
- Ha a külföldi menekültként elismerés iránti kérelmet nyújtott be, az idegenrendészeti eljárást a menedékjogi eljárás jogerős befejezéséig fel kell függeszteni (az eljárás a menekültügyi hatóság, a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal hatáskörébe tartozik).

¹⁷ Leo Raape (1878–1964) német magánjogász, jogtudós.

¹⁸ Kecskés László: EU-JOG és jogharmonizáció. HVG-ORAC, Budapest, 2011, 871. o.

*Határterületen¹⁹ elfogott,
bűncselekmény elkövetésén tetten nem ért személyekkel kapcsolatos eljárás*

Az előállítás jogalapját ebben az esetben az Rtv. 33. § (1) bekezdésének f) pontja teremti meg. Az előállítás a határrendészeti kirendeltségre történik. Ha az idegenrendészeti meghallgatás során a hatóság bűncselekmény magalapozott gyanúját észleli, akkor értesíteni kell a rendőrkapitányság bűnügyi szolgálatát. A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. tv. (Harmtv.) 43. § (2) bekezdésének a) pontja alapján *a rendőrség jogosult idegenrendészeti kiutasítás elrendelésére*. Ennek feltétele *négy körülmény* együttes fennállása²⁰.

A rendőrség

- Magyarország államhatárának jogellenes átlépését vagy ennek kísérletét;
- a schengeni határellenőrzési kódex 2. cikk 9. pontjában meghatározott határellenőrzési tevékenysége kapcsán;
- a határterületen észlelte;
- és a harmadik országbeli állampolgár kiutasításának végrehajtására visszafogadási egyezmény alapján kerülhet sor.

Ha a kiutasítás nem hajtható végre azonnal, akkor a kiutasítás feltételeinek megteremtéséig a kiutasítást fel kell függeszteni, és az illetőt idegenrendészeti őrizetbe kell venni.

A Harmtv. 45. § (7) bekezdése alapján idegenrendészeti kiutasítás nem alkalmazható olyan bűncselekmény elkövetése miatt, amelynek elbírálása során a bíróság nem rendelt el kiutasítást harmadik országbeli állampolgárral szemben.

Ha bűnügyi őrizetbe vételre nem kerül sor, akkor az idegenrendészeti őrizet elrendelése szükséges, *mivel fennáll a szökés veszélye* [Harmtv. 54. § b) pont].

¹⁹ A határterületről, valamint a határátkelőhely területére nem határátlépés céljából történő belépés és tartózkodás szabályairól szóló 330/2007. (XII. 13.) kormányrendelet értelmében határterület: a kormányrendeletben meghatározott települések közigazgatási területe, a határátkelőhely és az ideiglenes határátkelőhely, a nemzetközi forgalom számára megnyitott repülőtér, kikötőben, vasútállomáson a személy-, áru- és járműellenőrzésre kijelölt terület, a tranzitterület, továbbá a légi jármű ajtaja, a hajó és a vonatszerelvény az ellenőrzés időtartama alatt.

²⁰ A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény végrehajtására vonatkozó 114/2007. kormányrendelet 114. § (2) bek.

„Változó, nyolc kilométeres” szabály

Az államhatárról szóló törvény 5. §-a egy új bekezdéssel egészült ki, a rendelkezés 2016. július 5-én lépett hatályba:

„(1a) A rendőr Magyarország területének a Közösségi Kódex 2. cikk 2. pontjának megfelelő külső határ szerinti határvonaltól, illetve a határjeltől számított 8 km-es sávon belül feltartóztathatja a Magyarország területén jogellenesen tartózkodó külföldit, és az (1) bekezdés szerinti létesítmény legközelebbi kapuján átkísérheti, kivéve, ha bűncselekmény elkövetésének gyanúja merül fel.”

A rendelkezés 2016. november 26-án ismét módosult (lényegi változás nem történt), a „Közösségi Kódex” helyett, a „Schengeni határ-ellenőrzési kódex” kifejezés szerepel.

„(1a) A rendőr Magyarország területének a Schengeni határ-ellenőrzési kódex 2. cikk 2. pontjának megfelelő külső határ szerinti határvonaltól, illetve a határjeltől számított 8 km-es sávon belül feltartóztathatja a Magyarország területén jogellenesen tartózkodó külföldit, és az (1) bekezdés szerinti létesítmény legközelebbi kapuján átkísérheti, kivéve, ha bűncselekmény elkövetésének gyanúja merül fel.”

A határőrizeti területen lefolytatott eljárás szigorításával kapcsolatol egyes törvények módosításáról szóló 2017. évi XX. törvény értelmében az államhatárról szóló törvény 5. §-a a következő (1b) bekezdéssel egészült ki:

„(1b) Tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet idején a rendőr Magyarország területén feltartóztathatja a Magyarország területén jogellenesen tartózkodó külföldit, és az (1) bekezdés szerinti létesítmény legközelebbi ka-

	Intézkedés	Előállítás helye
Határterületen, ha a harmadik országbeli állampolgár személyazonosságát nem tudja igazolni ha a rendőrség kiutasítást alkalmazhat (államhatár jogellenes átlépése)	Előállítás	Határrendészeti kirendeltség
Határterületen kívül, ha a harmadik országbeli állampolgár személyazonosságát nem tudja igazolni	Előállítás	Rendőrkapitányság
Más esetben	Előállítás	Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal

puján átkísérheti, kivéve, ha bűncselekmény elkövetésének gyanúja merül fel.” A rendelkezés 2017. március 28-án lépett hatályba.

Tehát a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet idején nem alkalmazuk a nyolc kilométeres szabályt. Ha a harmadik országbeli állampolgár menedékkérelmet nem terjeszt elő, akkor az általános idegenrendészeti szabályokat kell alkalmazni.

Jogtörténeti kitekintés – az államhatár jogellenes átlépése szankcionálásának változásai²¹

Az emberiséget ősidők óta foglalkoztatja az utazás vágya. Az önálló államok kialakulásával szükségessé vált valamiféle garancia az utazó személyét illetően.

Az egyik legkorábbi utalás a héber bibliában található, amikor i. e. 450-ben *Nehemiás* (a király főpohárnoka, később Júdea helytartója) engedélyt kért *Artakhsaszjá* perzsa királytól, hogy Júdeába utazzon. A király engedélyezte, és adott neki egy levelet, hogy a kormányzók földjein biztonságban utazzon a folyón túlra.

A magyar „útlevél” története valamikor első királyunk, *Szent István* uralodása alatt kezdődött. Ő írt először arról, hogy az idegenek belépése vagy az ország területén történő áthaladása gazdasági előnyt jelenthet az országnak. Az idegeneknek az országba történő belépésével, igazolásával foglalkozó első írásos emléket *Szent László* király (1077–1095) dekrétumának első könyvében találjuk: „*Ha valamely jövevény egyházi személy az ő püspökének ajánló levele nélkül jövend e hazába, akkor törvénnyel, avagy tanúvallás által kell meglátni, hogy nem talán barát vagy valami gyilkos legyen-e vagy micsoda szerzetnek vallja magát.*” Az eltelt több évszázadot végigvizsgálva találunk úti-levelet, utazó levelet, vármegye úti-levelét, menlevelet, kiváltságlevelet, privilégiumlevelet, bizonyáglevelet.

Könyves Kálmán (1095–1116) *Dekrétomainak Első Könyve* 3. fejezetében az ajánlólevél nélkül bejövő idegen papokról így rendelkezik: „*Idegen papot vagy diakonust csak ajánló levéllel kell befogadni. A kiket pedig eddig befogadtak, meg kell vizsgálni, ha igaz uton jöttek-e? azért, hogy ha valamelyik-*

²¹ A jogtörténeti rész alapjául szolgált Tóthné dr. Demus Mária: Az államhatár rendjének jogi védelme az EU-csatlakozás tükrében. PhD-értekezés. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2007, 65–69. o.

http://uni-nke.hu/downloads/konyvtar/digitgy/phd/2007/tothne_demus_maria.pdf

nek valami rossz hire ütné meg fülünket, az ilyen szünjék meg hivatalától, miglen törvény szerint igazolja magát vagy az országból el kitakarodik.”²²

Fénykép beragasztását az útlevélbe legelőször 1915-ben írták elő, ez igazolta, hogy az valóban az útlevél aláíróját és birtokosát ábrázolja. (Korábban okmányokhoz még kérdőívet is csatoltak, amely részletes személyleírást is tartalmazott; erre azért volt szükség, mert a fényképet akkoriban még nem ismerték.)²³

A Magyar Királyság útlevelét 1922-től kezdték el gyártani. Ezen útlevelek már, hasonlóan a jelenkori biometrikus útvelekhez, 32 lapoldalt tartalmaztak, rendelkeztek alnyomattal, és nem utolsósorban a lapoldalak vízjelet tartalmaztak. Gyakorlatilag ettől a kortól kezdve, évről évre változott az útlevél, míg ki nem alakult a jelenkor modern útvele.²⁴

A tiltott határátlépés törvényi tényállását először az 1903. évi VI. törvény-cikk²⁵ tartalmazta: „2. § A ministerium felhatalmaztatik, hogy háború esetén, vagy ha az állam vagy valamely részének biztonsága, vagy valamely állammal szemben a viszonzosság megkívánja, az útlevél-kötelezettséget az állam egész területére, vagy bizonyos részére, illetőleg a határszélre vagy ennek valamely részére ideiglenesen elrendelhesse; úgyszintén, hogy az útlevelet valamely külföldi államba való utazáshoz kötelezővé tegye, avagy az állam határára való átkeléshez a fegyveres erő kötelekébe tartozó egyének részére útvelek kiadását egyáltalában beszüntesse.

15. § A ki hamisított, vagy más nevére szóló útlevelet használ, útlevelét másnak használatára átengedi, magára vagy útítársaira nézve hamis bejelentést tesz, – a mennyiben ez a cselekménye súlyosabb beszámítás alá nem esik – egy hónapig terjedhető elzárással és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. A ki pedig a 2. § értelmében elrendelt útlevélkötelezettség esetében útlevél nélkül az állam területén, illetve annak meghatározott részében utazik, vagy a határon ki- vagy belép, 15 napig terjedhető elzárással és 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.”

A törvény indoklása szerint az állam biztonsága érdekében az útlevélkényszer alkalmazása és különleges rendelkezések életbe léptetése szükséges.

Az indoklás a változások okaként a következőket jelölte meg: „külhaborúk, belső zavargások vagy az államot veszélyeztető egyéb mozgalmak

²² <http://1000ev.hu/index.php?a=3¶m=407>

²³ Kis magyar útlevéltörténet Szent Istvántól Schengenig.

http://mult-kor.hu/20100204_kis_magyar_utleveltortenet_szent_istvantol_schengenig.

²⁴ Ruzsa Attila: A Magyar Királyság útvele. http://www.szrszki.hu/news_full.php?id=151

²⁵ Az útlevélügyről lásd <http://www.1000ev.hu/index.php?a=3¶m=6874>

esetében szükségessé válhatik, hogy az utazók, különösen pedig a határokon ki- és belépő egyének éber figyelemmel kísértessenek és, a határszélen való forgalom is szigorúan ellenőriztessék s indokolt esetekben a ki- vagy belépés meg is akadályoztassék. Ezen kívül valamely külállam által ez irányban tett rendszabály is arra utalhat bennünket, hogy a viszonyosság elvét alkalmazzuk és az illető állammal szemben hasonló rendszabályt léptessünk életbe. Az itt tekintetbe jövő fontos állami érdekek megóvása céljából hatalmaztatik tehát fel a ministerium, hogy elrendelhesse, miszerint az állam területén való utazás, a határon való átkelés, vagy bizonyos államba való utazás csak útlevél felmutatása mellett történhessék.”

A magyar állam biztonságát és nemzetközi érdekét veszélyeztető egyes cselekmények büntetéséről szóló 1940. évi XVIII. törvénycikk változásokat hozott a tiltott határátlépés szankcionálásában.

A jogszabály 10. §-ának értelmében az útlevélügyről szóló 1903. évi VI. tc. 15. §-a helyébe a következő rendelkezések léptek: *a határ meg nem engedett módon való átlépése vétségnek minősült*, és egy évig terjedhető fogházzal volt büntetendő.

Ugyanezen elbírálás alá esett:

- aki hamisított vagy más nevére szóló útlevelet vagy a határ átlépésére jogosító egyéb okiratot használt, azt másnak használatra átengedte;
- magáról vagy útítársáról hamis bejelentést tett, a hatóságot a határ átlépésére való jogosultsága tekintetében félrevezetni törekedett;
- aki az 1903. évi VI. tc. 2. §-a értelmében elrendelt útlevél-kötelezettség esetében az ország területén, illetve annak meghatározott részében útlevél nélkül utazott vagy közlekedett.

A határnak meg nem engedett módon való átlépése kihágásnak minősült, és tizenöt napig terjedhető elzárással volt büntetendő,

- ha a tettes a határ őrzésére kirendelt hatósági közeg felszólításának nyomában engedelmeskedett;
- vagy a határon észrevétlenül történő átlépés után a legközelebbi magyar hatóságnál (hatósági közegnél) haladéktalanul önként jelentkezett, és mindkét esetben igazolta vagy hitelt érdemlő módon valószínűsítette, hogy érvényes útlevelet önhibáján kívül nem tudott szerezni, és a magyar határ átlépésére súlyos egyéni körülményei kényszerítették.

A kihágássá minősítés *conditio sine qua nonja* az önhiba hiánya és a kényszer közötti összefüggés volt.

A tiltott határátlépés ekkor vált először – a mai megítéléséhez hasonlóan – *kettős alakzatú cselekménnyé*.

A következő módosítást az 1948. évi XLVIII. törvénycikk²⁶ hozta el:

- A tiltott határátlépés vétségének büntetési tételét öt évig terjedhető fogház-büntetésre emelte fel, és a bűncselekmény kísérlete is büntetendő lett.
- A bűncselekmény elkövetéséhez nyújtott segítséget a törvény büntett (!) miatt öt évig terjedő börtönnel, hivatalvesztéssel és politikai jogai gyakorlásának felfüggesztésével büntette.
- A segítségnyújtás is súlyosabban minősült, és öt évig terjedő fegyházbüntetéssel volt szankcionálandó, ha az a csoportos határátlépés előmozdítására irányult.

Az 1950-es években a BHÖ²⁷ a tiltott határátlépést egységes tényállásként az állam elleni bűncselekmények körében helyezte el. Ebben az időszakban két alkalommal is sor került a tiltott határátlépés tényállásának módosítására.

Büntetendővé vált

- a katona fogalma alá tartozó személyek külföldre szökése;
- a légi eszköz külföldre vitele;
- a tiltott határátlépésre való felbujtás (hírverés);
- a bűnsegédi magatartás;
- az embercsempészés (üzletszerű segítségnyújtás), és a feljelentési kötelezettség elmulasztása.

A kiszabható büntetési tételek jelentősen emelkedtek, a felfegyverkezve és csoportosan elkövetett cselekményeket halálbüntetéssel is fenyegette a törvény.

„Titkos igazságszolgáltatás”²⁸

Hihetetlenül hangzik, de több mint hatvan évvel ezelőtt volt olyan jogszabály, amely nemcsak a bűncselekményt elkövető személy, hanem a hozzátar-

²⁶ A büntetőtörvények egyes fogyatékoságainak megszüntetéséről és pótlásáról. A törvény 51. §-a rendelkezéseket tartalmazott a határvadász alakulatok rendőrhatalósági jogaira vonatkozóan.

²⁷ Az anyagi büntetőjogi szabályozása csonka volt, mindössze a büntető törvénykönyv (Btk.) általános része (Btá.) készült el (1950. évi II. tv., hatályos: 1951. január 1-jétől), a különös rész nem. Ezt a hiányt pótolta a „hatályos anyagi büntetőjogi szabályok hivatalos összeállítása” (BHÖ). Ezt az Igazságügyi Minisztérium 1952-ben állította össze, törvényeket is „kiigazítva”, módosította.

http://gepeskonyv.btk.elte.hu/adatok/Tortenelem/14Szab%F3_Marjanucz/html/8_5.htm

²⁸ Varga Krisztián: „Családbarát” államvédelem. Betekintő, 2008/1.

http://www.betekinto.hu/2008_1_varga_k.

tozója megbüntetéséről is rendelkezett. Az 1950. évi 26. számú törvényerejű rendelet értelmében a szökést és a hazaárulást elkövető személy hozzátartozóját akkor is meg kellett büntetni, ha az sem a bűncselekmény elkövetéséről, sem annak előkészületéről nem tudott.

A párt- és állami vezetés legszűkebb köre a szökések és hazaárulások megakadályozását az 1950. évi 26. törvényerejű rendelet megalkotásától és annak következetes végrehajtásától várta. A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1950. június 30-án tartott ülésén elfogadott rendelet jellemző példája volt a Rákosi-korszak embertelen jogalkotásának. A rendeletet már a megalkotása pillanatában titkosították, így hivatalosan soha nem hirdették ki! *A Magyar Közlönyben* 1950. július 30-án közzétett NET 26. számú rendelet a Magyar Nemzeti Bankról szól.

Az ország területének elhagyására vonatkozó büntetőrendelkezések kiegészítéséről szóló törvényerejű rendelet kimondta, hogy „a katonai büntetőbíráskodás alá tartozó az a személy (a Néphadsereg, az Államvédelmi Hatóság, az Államrendőrség tagja, letartóztató intézeti alkalmazotti), aki külföldre szökik, vagy a szökést megkísérli, életfogytig tartó börtönnel büntetendő”. A rendelet a minősített esetekben (csoportosan vagy felfegyverkezve) a szökést halálal büntette. A jogszabály kimondta továbbá, hogy a „bűntett tettesének vele egy háztartásban élő, vagy általa eltartott felnőtt korú hozzátartozóját (1950. II. tv. 29. §.) öt évig terjedő börtönnel, ha pedig a hozzátartozó a büntett elkövetéséről megelőzően tudott és arról a hatóságnak haladéktalanul jelentést nem tett, tíz évig terjedhető börtönnel kell büntetni”.

A nyomozó szervnek elég volt megállapítania a szökést elkövető személy szüleinek, más hozzátartozóinak személyazonosságát, valamint a közös háztartásban való együttélést, így máris bizonyítottá vált a gyanúsítottak „bűnösége”.

A törvényalkotó a bűncselekmény nagyfokú társadalomra veszélyességével szemben kívánta védelemben részesíteni a társadalmat akkor, amikor a hazaárulást elkövető katona hozzátartozóit *alanyi bűnösség hiányában is büntetni rendelte*.

A rendkívül súlyos büntetőjogi szankció mellett a rendelet teljes és részleges vagyonekbobzást rendelt el az egyes esetektől függően. Az Elnöki Tanács rendelete a gyors és hatékony ítéletalkotás érdekében – a törvény személyi hatálya alá tartozó polgári személyekkel szemben is – a budapesti katonai törvényszék hatáskörébe utalta a büntetőbíráskodás lefolytatását.

A jogszabályt hivatalosan nem hirdették ki, az ismertetése sajtós módon – a kor szellemének megfelelően – történt. *A parancsnokok hatáskörébe tar-*

tozott a rendelet bizalmas úton történő „kihirdetése”, ami a jogszabályban meghatározottak alapján kizárólag az „érintettek körére” vonatkozott. A törvényerejű rendelet „eligazításokon” keresztül kapott „nyilvánosságot” a fegyveres testületekben szolgálatot teljesítő beosztottak körében, akik az utasítás szerint „továbbadták” a rendelet tartalmi részét hozzátartozóiknak. Az érintetteket a lehető legszigorúbb titoktartásra kötelezték a rendelet ismertetése kapcsán, ami bűnvádi felelősség terhe mellett, a hozzátartozókra is érvényes volt.

Ifj. Veszprémi Imre esete

Ifj. Veszprémi Imre államvédelmi határőr, a déli határsávban fekvő bácsszentgyörgyi határőrs beosztottja, szolgálati helyét elhagyva Jugoszláviába szökött 1952. október 16-án. Az esetet azonnal jelentették az illetékes V. Határőrkerület elhárító tisztjének. Az ügy az Államvédelmi Hatóság Katonai Elhárító és Jogi Osztály (II/4. Osztály) hatáskörébe tartozott, amely rövidesen őrizetbe vette a disszidens határőr szüleit. A magyar–jugoszláv konfliktus körülményeinek ismeretében feltételezhető, hogy az ÁVH kiemelt szerepet szánt a nyomozás lefolytatásának, ezért a katonai elhárítás tájékoztatta az ügyről Péter Gábert és a határőrség felügyeletét ellátó Piros Lászlót is. A vizsgálat során kiderült, hogy ifj. Veszprémi Imre valószínűleg félelmében szökött át a határ túoldalára, mivel 1952. szeptember és október folyamán megszorodtak az illegális határátlépések, és emiatt közvetlen parancsnokát, Jernovics Rezső államvédelmi hadnagyot a katonai elhárítás felelősségre akarta vonni. Ifj. Veszprémi Imre kilátástalannak ítélte helyzetét, ezért úgy döntött: nem várja meg, hogy a parancsnoka után őt is elszámoltassák. A katonai kétségbeesésében, más utat nem látva, illegálisan átlépte a magyar–jugoszláv határt, és ezzel a fennálló jogszabályok értelmében hazaárulást követett el. Tettének következményét valószínűleg nem mérlegelte, és nem gondolt arra, hogy a szüleit „hazaárulásért” fogják felelősségre vonni. A katonai elhárítás vizsgálati szerve kihallgatta a szökött határőr szüleit, akik egybehangzón állították, hogy nem tudtak fiuk „hazaárulási” szándékáról.

A hadbíróóság id. Veszprémi Imrét háromévi börtönre mint főbüntetésre és öt év közügyektől eltiltásra, mellékbüntetésként teljes vagyonekobzásra, Veszprémi Imrénét pedig ötévi börtönre mint főbüntetésre, öt év közügyektől eltiltásra, mellékbüntetésként teljes vagyonekobzásra ítélte.

Részlet Szűcs Sándor labdarúgó²⁹ büntetőperéből: „*A katonai főtörvényszék a katonai főügyészség által /: a Kbpn. 32.§. 4. bekezdéséhez képest:/ a fellebbezési tárgyaláson becsatolt és a tárgyalási jegyzőkönyvhöz csatolt a./ és b./ jelű okiratok, valamint Szűcs Sándor I. r. vádlottnak a 2. naplósám alatti ügyészi és a fellebbezési tárgyaláson tett vallomása alapján tényként állapította meg, hogy a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1950. évi 26. számú törvényerejű rendeletét Szűcs Sándor I. r. vádlott mint tanfolyamhallgató előtt a Rendőrség Bajcsy Zsilinszky-laktanya parancsnoka 1950. év július hó. 25. napján kihirdette. Az a./ jelű okirat tanúsága szerint ugyanis a »Dózsa« rendőrségi labdarúgó csapat tisztjé avatott tagjai az említett laktanyában 1950. évi július hó. 24-től 28-ig voltak tanfolyamon. A b./ jelű okirat szerint a 26. számú törvényerejű rendeletet a Bajcsy Zsilinszky-laktanyában elhelyezett valamennyi tanalakulat parancsnoka a vonatkozó parancs vétele napján, vagyis 1950. évi július hó. 25-én kihirdette. Szűcs Sándor I. r. a 2. naplósám alatti ügyészi vallomásában előadta, hogy ő az 1950. évi július hó végén vonult be szolgálatra a rendőrséghez, ezt megelőzően pedig kb. egy hétig a Bajcsy Zsilinszky-laktanyában volt általános kiképzésen.*

A budapesti katonai törvényszék Szűcs Sándor r. fhdgy. és társai ellen külföldre szökés büntette miatt indult ügyben Budapesten, 1951. évi május hó 19. napján megtartott nem nyilvános főtárgyaláson a következő ítéletet hozta: bűnösnek mondja ki a./ Szűcs Sándor r. fhdgy. I. r. vádlottat az 1950. évi 26. sz. tvr. 1.§./1/bek-beüték., és a /3/bek. szerint minősülő külföldre szökés kísérletének és ezzel a Btá. 57.§./1/ bek. szerint halmazatban lévő III. Bn. 48§./4/ bek.-be ütköző tiltott határátlépés előmozdításának a büntetésében. [...] ezért Szűcs Sándor I. r. vádlottat az 1950. évi 26. sz. tvr. 1.§/3/ bek-be és a 4.§./2/ bek-e alapján összbüntetésül kötélt által végrehajtandó halálbüntetésre mint fő, bárhol található vagyonának teljes elkobzására mint mellékbüntetésre ítéli.”

²⁹ Szűcs Sándor (az UTE labdarúgója, főhadnagyi rendfokozatban) tizenkilenceszeres magyar válogatott labdarúgó 1948-ban ismerkedett meg *Borosné Kovács Erzsébet* táncdalénekesssel. A találkozásból gyorsan szerelmem lett, ami hamar kitudódott, azonban mivel mindkét fél házasságban élt – ráadásul Szűcsnek két gyermeke is volt –, a hatalom „a szocialista erkölcsökkel összeegyeztethetetlenek” ítélte a kapcsolatukat. Mindkettőjüket megfenyegették: ha nem szakítanak, internálótáborba zárják őket; ráadásul Borosné az államvédelem napi rendszerességgel zaklatta a lakása előtt. A szerelmesek ekkor döntöttek el, hogy hátrahagyják korábbi életüket, és Nyugatra szöknek. Ezzel Szűcs gyakorlatilag tálcán kínálta a lehetőséget a hatalomnak, hiszen a játékos a Budapesti Dózsa sportolójaként a kor szokásainak megfelelően „főfoglalkozásban” rendőrtiszt volt, fegyveres rendvédelmi szerv tagja, anyagi jogi értelemben katona. Az ő esetében a bűncselekmény elkövetésének sokkal nagyobb volt a tárgyi súlya. Az ügynek az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában külön dossziéja van, ennek tanulmányozása során rekonstruálhatóvá vált a Rákosi-diktatúra Magyarországnak egyik koncepciós eljárása, a honi „futballistaper”, amely végkiesését tekintve jelentős mértékben hatott a magyar labdarúgás következő időszakára.
<http://foziazeletunk.blogspot.hu/2014/09/a-futballistaper-szucs-sandor.html>

A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény a közbiztonság és a közrend elleni bűntettek körében helyezte el az államhatárhoz kapcsolódó bűncselekményeket. A tiltott határátlépést az a személy követte el, aki az országhatárt engedély nélkül, vagy a hatóság félrevezetésével szerzett okmánnyal, vagy egyébként meg nem engedett módon lépte át. Minősített eset lett a fegyveres és csoportos elkövetés, illetve a légi jármű külföldre vitele. A törvény továbbra is büntetni rendelte a kísérletet és az előkészületet is.

A tiltott határátlépés és az embercsempészás feljelentésének elmulasztását az a személy követte el, aki hitelt érdemlő tudomást szerzett

- tiltott határátlépés, vagy embercsempészás előkészületéről;
- tényleges szolgálatot teljesítő katona tiltott határátlépésének előkészületéről;
- még le nem leplezett ilyen bűntettek elkövetéséről,

és erről a hatóságnak, mihamarabb, jelentést nem tett.

A büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény a tiltott határátlépést az államigazgatás, az igazságszolgáltatás és a közelet tisztasága elleni bűncselekmények közé sorolta. A törvény a 217. §-ban, a külföldre utazás és a külföldön tartózkodás szabályainak kijátszása néven szabályozta a tényállást, azt büntetnek nyilvánítva.

A törvény indoklása³⁰ szerint a külföldre utazásról és az útlevelelőrlő szóló jogszabály (1978. évi 20. tvr.) alapján minden magyar állampolgárnak joga van ahhoz, hogy külföldre utazzon. Ez a jog a jogszabályok rendelkezéseinek megfelelően gyakorolható; az ezzel való visszaélésnek a társadalomra fokozottan veszélyes eseteit a jogalkotó bűncselekménynek nyilvánítja, és a rendszert bűncselekmények között szabályozza.

A tiltott határátlépést az a személy követte el, aki a Magyar Népköztársaság államhatárát engedély nélkül vagy meg nem engedett módon lépte át.

Az egyes szabálysértésekről szóló 17/1968. kormányrendeletet 1990. január elsején módosították; a tiltott határátlépés szabálysértési alakzatát a 6. § tartalmazta.³¹

³⁰ Az államhatár őrizetéről szóló jogszabály [40/1974. MT rendelet 12. § (1) bek.] szerint az államhatárt csak érvényes úti okmánnyal és a hatályos rendelkezések szerint szükséges be-, illetve kiutazási engedély birtokában volt szabad átlépni; ez az átlépés ellenőrzés mellett történt. Az államhatár engedély nélküli átlépése azt jelentette, hogy a határt érvényes úti okmány és – a szükséges esetben – be-, illetve kiutazási engedély nélkül, nem ellenőrzés mellett lépték át. A bűncselekmény tetteste lehetett nem magyar állampolgár is. A tiltott határátlépést el lehetett követni hamis vagy hamisított, illetve más nevére szóló útlevelel felhasználásával. Complex CD-jogtár.

³¹ A tényállás pontos megnevezése tiltott határátlépés, útlevelel és útiokmánnyal kapcsolatos szabálysértés lett.

A szabálysértést az a személy követte el, aki a Magyar Köztársaság államhatárát engedély nélkül, vagy meg nem engedett módon lépte át, vagy ezt megkísérelte, feltéve hogy a cselekmény nem minősült bűncselekménynek.

Az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. kormányrendelet 2000. március elsején lépett hatályba. A jogszabály az államhatár rendje elleni szabálysértésekhez sorolta a tiltott határátlépést. A szabálysértést azt követte el, aki a Magyar Köztársaság államhatárát engedély nélkül, vagy meg nem engedett módon lépte át, vagy ezt megkísérelte.

A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló új szabálysértési törvény (Szabstv.), a 2012. évi II. törvény 2012. április 15-én lépett hatályba. A tiltott határátlépés tényállása tartalmilag nem változott.

A tényállás két szabálysértést foglal magában: a tiltott határátlépést és az úti okmánnyal kapcsolatos szabálysértést.³²

A külföldre utazás joga csak érvényes úti okmánnyal gyakorolható. A tiltott határátlépést állampolgárságra tekintet nélkül bárki elkövetheti. Ennek módjai a következők:

- Magyarország államhatárát érvényes úti okmány nélkül lépi át, vagy megkísérli annak átlépését. Lejárt érvényességű, vagy érvénytelen úti okmány birtokában lépi át a Magyarország államhatárát, illetve megkísérli átlépni.
- Magyarország államhatárának meg nem engedett módon való átlépése. Jelen esetben az elkövető kivonja magát a határforgalom ellenőrzési rendjéből.

A tiltott határátlépés nem eredménycselekmény, a jogellenes módon történő határátlépés kísérlete is szabálysértést valósít meg. *A határzár tiltott átlépése tényállást a 2015. CXL. törvény 31. §-a iktatta a Btk.-ba. Jelenleg az államhatár jogellenes átlépése ismét „kettős arculatú” cselekmény:*

- *tiltott határátlépés, úti okmánnyal kapcsolatos szabálysértés;*
- *határzár tiltott átlépése bűncselekmény.*

Összegzés

Az államhatár jogellenes átlépésének elnevezései, szankcionálása folyamatos változáson ment keresztül. Természetesen az anyagi jog mellett az eljárásjog is követte a változásokat.

³² Cserép Attila – Fábián Adrián – Rózsás Eszter: i. m. 363. o.

Egyes jogintézmények, szervezetek „életútját” a társadalmi-gazdasági változások döntően befolyásolják. A határőröket érzelmileg megviselte, hogy többé már nem „zöld” váll-lapot hordanak, egy új testületben kell szolgálatot teljesíteniük.³³ Akik hosszú ideje szolgáltak határőrként, nehezen tudták ezt megérteni. De ki gondolta volna a rendőrség és a határőrség 2008-as integrációja után, hogy 2015-ben ismét megalakulnak a határvadász századok; rendőrök (ideértve a külföldi rendőr és határőr kollégákat) és honvédek közösen járőröznek a szerb–magyar határszakasz mellett? Nihil novum sub sole...

Az államhatár őrizete mindig is emberpróbáló, veszélyekkel teli feladat marad.³⁴

Hogyan fog alakulni a határzárral kapcsolatos jogi szabályozás, milyen új jogviszonyok jönnek majd létre? – ezt nem lehet előre tudni. Egyet azonban biztosan kijelenthetünk: az élet alakítja a jogot, a jog alakítja az életet.

IRODALOMJEGYZÉK

- Balogh Ágnes – Tóth Mihály:** A büntetőjog általános része. Osiris Kiadó, Budapest, 2010
- Belovics Ervin – Molnár Gábor Miklós – Sinku Pál:** Büntetőjog II. Különös Rész. HVG-ORAC, Budapest, 2015
- Burián László – Kecskés László – Vörös Imre:** Európai és magyar nemzetközi kollíziós magánjog. KRIM Bt., Budapest, 2005
- Cserép Attila – Fábián Adrián – Rózsás Eszter:** Kommentár a szabálysértési törvényhez. Complex Kiadó, Budapest, 2013
- Erdőssy Emil – Földvári József – Tóth Mihály:** Magyar büntetőjog, különös rész. Osiris Kiadó, Budapest, 2007
- Iharossy Oszkár:** Az államhatárt őrzők rejtélyes halála – Pipás Pista. Magánkiadás. Kiskunhalas, 2005
- Karsai Krisztina (szerk.):** Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz. Complex Kiadó, Budapest, 2013
- Kecskés László:** EU-JOG és jogharmonizáció. HVG-ORAC, Budapest, 2011

³³ „Marad a zöld vér ereinkben, s ugyanakkor mi, határőrök tudomásul vesszük a Magyar Köztársaság Parlamentjének döntését: a Határőrség megszűnik. 2008. január elsejétől a Rendőrség szervezetében folytatjuk eskünkben vállalt kötelezettségünket. Ez a kötelezettségünk az államhatár, és hazánk rendjének őrizete, életünk kockáztatásával is.”
http://darsz.hu/dokument/hatjel/hatar-jel_2007_08_augusztus.pdf

³⁴ „Magyar Királyi Államrendőrség Szegedi Főkapitányára! Nemzetes Főkapitány úr! vitéz Kalocsai György m.kir.gy. ftórm. jelentem, hogy 1923. augusztus 23. napon Kelebia Rovó-II vasúti átjáró őrszolgálati helyen kettő fő újonc bevonulását határfigyelő elhalt. Nevezett katonák folyó év augusztus 23. napon lovas felvezetéssel a területileg illetékes határfelelősnél...” Magyar Honvéd Bajtársak, Közlöny 1926, 4. o. Idézi Iharossy Oszkár: Az államhatárt őrzők rejtélyes halála – Pipás Pista. Magánkiadás, Kiskunhalas, 2005, 11. o.

Noel Miklós: Fehértollasok. Bába Kiadó, Szeged, 2007

Tóthné dr. Demus Mária: Az államhatár rendjének jogi védelme az EU-csatlakozás tükrében. PhD-értekezés. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2007.

http://uni-nke.hu/downloads/konyvtar/digitgy/phd/2007/tothne_demus_maria.pdf

Varga Krisztián: „Családbarát” államvédelem. *Betekintő*, 2008/1.

http://www.betekinto.hu/2008_1_varga_k.

JOGSZABÁLYOK

Magyarország Alaptörvénye

Az ütleveglügyről szóló 1903. évi VI. törvénycikk

A magyar állam biztonságát és nemzetközi érdekét veszélyeztető egyes cselekmények büntetéséről szóló 1940. évi XVIII. törvénycikk

A büntetőtörvények egyes fogyatékoságainak megszüntetéséről és pótlásáról szóló 1948. évi XLVIII. törvénycikk

A Büntető Törvénykönyv általános részéről szóló 1950. évi II. törvény

A Magyar Népköztársaság büntető törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény

A büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény

A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény

A határőrizetről és a honvédségről szóló 1997. évi XXII. törvény

Az épített létesítmények, az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény

A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény

A menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény

Az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény

A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény

A büntető törvénykönyvről szóló 2012. C. törvény

Egyes törvényeknek a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról szóló 2015. évi CXL. törvény

A határőrizeti területen lefolytatott eljárás szigorításával kapcsolatos egyes törvények módosításáról szóló 2017. évi XX. törvény

Az egyes szabálysértésekről szóló 17/1968. kormányrendelet

Az államhatár őrizetéről szóló 40/1974. MT rendelet

Az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. kormányrendelet

A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 114/2007. kormányrendelet

A határterületről, valamint a határátkelőhely területére nem határátlépés céljából történő belépés és tartózkodás szabályairól szóló 330/2007. kormányrendelet
A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. BM rendelet
A részleges határátlépés elrendeléséről szóló 50/2015. BM rendelet
A részleges határátlépés elrendeléséről szóló 55/2015. BM rendelet
A rendkívüli bevándorlási nyomás kezelése érdekében szükséges egyes intézkedésekről szóló 1401/2015. (VI. 17.) kormányhatározat